

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ev Eksenli Çalışmanın Değerinin Tanınması Amacıyla 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda değişiklik yapılması hakkında Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Erol KATIRCIOĞLU
İstanbul Milletvekili

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

Necdet İPEKYÜZ
Batman Milletvekili

Garı PAYLAN
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

TÜİK tarafından 2022 yılı Şubat ayındaki artışla birlikte yıllık enflasyonun yüzde 54,44 düzeyinde gerçekleştiği, Ekonomist ve Akademisyenlerden oluşan Enflasyon Araştırma Grubu tarafından ise (ENAG) son 12 aylık enflasyonun yüzde 123,80 olarak belirtildiği günümüzde yüksek enflasyon ile hayat pahalılığının arttığı ve alım gücünün düştüğü Türkiye’de yüksek işsizlik, yoksullaşma düzeyi tarihte görülmedik seviyelere çıkarmıştır. Covid-19 pandemisi yoksulluğu arttırmaya devam ederken yaşanan bu toplumsal yoksulluktan en fazla kadınların etkilendiği yapılan çalışmalarla ortaya konmaktadır.

Ev-Eksenli Çalışanlar Sendikası (Ev-Eksen) verilerine göre Türkiye’deki her dört kadından biri ev eksenli işlerde çalışmaktadır. Milyonlarca kadın bu güvencesiz iş alanlarından biri olan ev eksenli çalışmanın parçasıdır. Ev eksenli çalışan kadınların zorlu çalışma şartlarında, çok düşük ücretlerle çalıştıkları bilinen bir gerçekliktir. Genellikle parça başı ücret alınan işlerde ev eksenli çalışan işçiler asgari ücretin kat be kat altında kazanırken ücretlerde de söz sahibi olamamakta, ücret konusunda herhangi bir pazarlık imkânları bulunmamaktadır. Daha çok kazanmak için bütün hane üretime dâhil olmaktadır. Burada da en çok kız çocuklarının emekleri kullanılmaktadır. Bu durum ise, en görünmez sorunlardan biri olan çocuk işçiliğini de gündeme getirmektedir.

Diğer yandan; ev eksenli çalışan kadınlar ücretlerini parça başı kazandıklarından ötürü daha çok gelir elde etmek için çok uzun saatlerini bu işi yaparak geçirmek durumunda kalmaktadırlar. Çalışma saatlerinin 19 saate kadar çıktığı görülebilmektedir. Çalışma saatlerinin düzensizliği

yanında dinlenme ve tatil, yıllık izin, ara dinlenme gibi haklara da sahip değiller. Sosyal güvencenin olmaması da sağlık hizmetlerine ulaşım engelini de beraberinde getirmektedir. Sosyal güvencesiz çalışan ev eksenli çalışan işçiler birçok sağlık problemi ile karşı karşıya kalırken ve işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda da korumasız durumdadırlar. Ayrıca ev-eksenli çalışmaya bağlı sigortaları olmadığı için, iş kazasına uğradıklarında, hiçbir sosyal güvenlik ve tazminat hakları bulunmamaktadır. Yani, iş kazası geçiren ev-eksenli çalışan bir başka şekilde (kocasının, babasının üzerinden SSK, isteğe bağlı Bağ-Kur vb) sigortalı olsa bile, bu sigorta çalışması ile bağlantılı olmadığından iş kazası meslek hastalığı açısından tazminat, hastanede bakım ve tedavi gibi imkanlar sağlamamaktadır.

Ev eksenli çalışmada iş yerinin ev olmasından ötürü sadece ev eksenli çalışan emekçiler değil hanede yaşayanlar da meslek hastalığı ve iş kazası riski altındadır.

Evde çalışma konusunda yasal düzenlemeler uluslararası örgütlerin de kapsamındadır. ILO 177 Sayılı Evde Çalışma Sözleşmesi (1996), 184 Sayılı Evde Çalışma Tavsiye Kararı (1996) ve Avrupa Konseyi Evde Çalışanların Korunması Raporu (1998) bulunmaktadır. Ancak Türkiye ILO 177'yi imzalamamıştır. 18 ülkede evde çalışmaya ilişkin özel yasal düzenleme bulunurken, en az 22 ülke iş hukuku içinde düzenlemeler yapmıştır. Ancak, Türkiye'de evde çalışmaya yönelik herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. 6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nda ve 6715 Sayılı İş Kanun'da evde çalışma konusunu da ilgilendiren maddeler bulunmaktadır ancak mevzuatın yetersiz kaldığı görülmektedir.

Netice itibarı ile; ev-eksenli çalışan ve çoğunluğu kadın olan işçiler, çok düşük ücretlerle, sigortasız çalışan, adeta görünmeyen işçilerdir. Kayıt dışı, güvencesiz çalışan kadınlar birçok problem ile karşı karşıya kalmaktadır. Sigorta yokluğu kayıt dışı ekonominin de bel kemiğini oluşturmaktadır. Türkiye'de kayıt dışı istihdamın azaltılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi, sosyal güvenlik kapsamının genişletilmesi gerekmektedir.

Bu kanun teklifi ile; hükümetin işçi ve işveren örgütleriyle işbirliği halinde, ev-eksenli çalışmanın çalışma olarak, ev-eksenli çalışanların da işçi olarak yasalarca tanınması, ev eksenli çalışan ev işçilerine sosyal güvence sağlanması bu çalışan grubunun başta emeklilik ve sağlık güvenceleri olmak üzere işçiliğe bağlı izin, tatil, fazla mesai gibi birçok hakkı alması ve ILO 177 sayılı Sözleşme ve 184 sayılı Tavsiye Kararı'nın rehberliğinde tüm ev eksenli çalışanların görünmezlikten çıkarılarak insana yakışır çalışma koşullarına kavuşturulması amaçlanmaktadır.

EV EKSENLİ ÇALIŞMANIN DEĞERİNİN TANINMASI AMACIYLA 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3. Maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

“Ev Eksenli Çalışan: İşverenin işyeri dışında kalan, kişinin kendi evinde ücret karşılığında donanım, malzeme veya kullanılan diğer girdileri kimin sağladığına bakılmaksızın işveren tarafından belirlenen bir ürün veya hizmetini yapan kişidir.”

MADDE 2- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4. Maddesinin 3. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birinci fıkranın (b) bendi gereği sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler; 10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jokey ve antrenörler, bu Kanun kapsamında sigortalı sayılmayı gerektirecek bir çalışması bulunmayan ve sosyal güvenlik primleri Hazinesinin Sosyal Güvenlik Kurumlarına aktaracağı yardımlar tertibinden karşılanan ev eksenli çalışanlar hakkında da uygulanır. Ev eksenli çalışanlara ilişkin giderler ayrıca genel bütçeden karşılanır.”

MADDE 3- 5510 Sayılı Kanun’un 7 inci Maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“Ev eksenli çalışanlar için başvurdukları tarihi takip eden aybaşından itibaren,”

MADDE 4- 5510 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“12) Ev eksenli çalışanlar için bu niteliklerini kaybettikleri ay sonundan,”

MADDE 5- 5510 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi ise tescil işlemi taraflardan herhangi birinin tercihi yönünde yapılır.”

MADDE 6- Bu Kanun yayımını takip eden aybaşında yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ev içi emeğin değerinin tanınması ile ilgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

Garı PAYLAN

Diyarbakır Milletvekili

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

Erol KATIRCIOĞLU

İstanbul Milletvekili

Necdet İPEKYÜZ

Batman Milletvekili

GEREKÇE

Toplumsal yeniden üretiminin önemli bir ayağı olan ev işleri cinsiyetçi toplum yapısına göre şekillenirken, hanelerde karşılıksız üretilen ev hizmetleri kadınların omuzlarına yüklenmiştir.

Ev içi üretimin çoğu kadınlar tarafından yerine getirilmekte, bu durumda toplumsal cinsiyet eşitsizliğine neden olmaktadır. DİSK Genel-İş'in kadın Emeği Raporu'nda da belirtildiği gibi Türkiye'de en az 13,3 milyon kadın ev işleri nedeniyle çalışma hayatına katılamamaktadır.

Ücretsiz kadın emeği kavramı, piyasa değeri olmayan; ama günlük yaşamsal ihtiyaçları ve bakım hizmetlerini karşılayan ev içi işlerden oluşan iktisadi faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Kadınlar ev içinde günlük olarak bulaşık, çamaşır, ütü, temizlik, çocuk bakımı, yaşlı bakımı gibi birçok işleri yapmakta iken bu süreçte harcanan emek görünmez olmakta ve herhangi bir ölçüye de tabi tutulmamaktadır. Yüksek emek oranına rağmen, üretilen işin değeri oldukça düşüktür. Ev içinde yapılan işlerin bir mesaisinin olmayışı, iş zamanı ile boş zaman ayrımını da yok etmektedir. Kadının evle birlikte algılanışı bir yandan emeğini görünmez kılarken, diğer yandan da ücretlendirilmiş emeğini erkeğin emeği karşısında daha değersiz yapmakta, kadın varlığı üzerine kendini konumlandırmış olan eril dil, ekonomik gücü de eline alarak temelleri daha güçlü bir iktidar inşa etmektedir.

Sosyal güvenlik sisteminin "düzenli prim ödeyen ücretli çalışma" üzerine kurulu olması yüzünden ev işleri ve evde bakım hizmetleri sebebi ile hiçbir karşılık almadan çalışan "ev kadınları" sosyal güvenlik sistemi dışında kalmaktadır. Kadının evle birlikte algılanışı, ev işlerinin kadının görevi olarak tanımlanması, bu emeğin görünmezliğine katkıda bulunmakla birlikte bir iş olarak

algılanmamasına da neden olmaktadır. Bu noktadan bakıldığında, ev işleri üretken bir emek olarak değerlendirilmemekte, dolayısıyla ev içinde harcanan emek bir iş olarak değer görmemektedir. Kadının toplumda birincil görevinin çocuklarının ve eşinin bakımı olduğu algısı, kadınların ev içi yaşama bağımlılığını artırırken, bu durum ev içi işlerin tamamından sorumlu olan kadınları ekonomik açıdan eşlerine bağımlı hale getirmekte, çoğu zaman hayatları ile ilgili kararları da bireysel olarak alamamaktadırlar. Bu da “ev kadınlarını” diğer kadınlara göre daha bağımlı hale getirmektedir.

Özellikle, sosyal izolasyon, hijyen ve ev temelli bir yaşam üzerine kurulu Covid19’la mücadele sürecinde, kadınların hem geleneksel ev içi iş bölümü hem de ekonomik konumları dolayısıyla daha mağdur olduğu bilinmektedir. Pandemi sürecindeki sosyal izolasyon amacıyla gönüllü veya zorunlu olarak evde kalma durumu, tüm aile bireylerinin gündelik rutinlerini evin içindeki yaşam alanına sığdırması anlamına gelirken artan ev içi işler ve bakım yükü dolayısıyla ücretsiz kadın emeği çerçevesindeki kadın-erkek eşitsizliğini hem gün yüzüne çıkarmış hem de değişen koşullar dolayısıyla arttırmıştır.

‘Ev kadınlarının’ emeklerinin bir karşılığı olmadığı gibi, sosyal güvenlik hakları ya yoktur ya da ‘kocaya veya babaya bağımlı’ olarak bulunmaktadır. Eşi işsiz ya da güvencesiz ev kadınının da sosyal güvenlik hakları bulunmamaktadır. Önemli bir üretim alanı olan evlerde ev kazaları adı altında görünmez kılınan çalışmaya bağlı kazalar ve hastalıklar yaşanmaktadır. Türkiye’de iş yasasına göre haftada çalışma süresi 45 saattir. Kadınların ev içi mesaisinin uzunluğuyla kıyasladığımızda kadınların ne kadar fazla karşılıksız emek harcadığını görebiliriz. Bir ev içerisinde yapılan temel işler; yemek, temizlik, ütü, çocuk bakımı gibi işler profesyonel istihdam alanında ayrı ayrı adlandırılan iş kollarıdır. Hane içinde yapılan işler sayısız işkolunda yapılan işlere bedeldir. Evdeki üretimin piyasa karşılığı, çamaşırhane, çocuk yuvası, huzur evi, kuru temizleme, lokanta, sağlık merkezi ve daha pek çok sektörde üretilmektedir. Bakım hizmetlerinin kamusal alanda ve yurttaşlara bir hak olarak sunulmaması sebebiyle engelli, hasta ve yaşlı bakıma muhtaç kişilere de evde kadınların bakması bir zorunluluk haline gelmiştir. Sosyal devlet ilkesi gereği bakıma muhtaç kişilere karşı asıl olarak devlet yükümlülüklerini üstlenmelidir. Kreş, bakıma muhtaç kişiler için rehabilitasyon merkezleri, çamaşırhaneler vb. ev içi işleri kamusallaştıracak politikalar hayata geçirilmelidir. Ev işleri/ bakım hizmetleri (işyerleri, devlet kurumları, Belediyeler eliyle ücretsiz sunuluncaya kadar) toplumsallaşuncaya kadar ev emekçilerinin sosyal güvence ve emeklilik hakkını sağlamak, anayasanın eşitlik ilkesinin ve sosyal devlet olmanın gereğidir.

Yasal olarak ev işlerinin katma değer üreten ekonomik faaliyet olarak kabul edilmeli ve ev emeği üreten kadınlara sosyal güvenlik sağlanmalıdır.

Bu sebeple ülke genelindeki yoksulluğu aşmak, kadınların görünmeyen emeğini görmek ve tanımak için, kadınların toplumsal, siyasal ve ekonomik hayata eşit katılımını sağlayıncaya kadar; tüm ev kadınlarının sigortalanması ve emeklilik hakkına kavuşması sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak sağlanmalıdır. Bu noktada gösterilecek çaba kadın yoksulluğunu yenmeye katkı sunmak kadar, toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamayı, pandemiye karşı kadınları korumayı, kadın emeğinin gayrisafi milli hasıladaki görünmeyen payından kadınların bir nebze olsun dönmesini sağlamayı, toplumun, erkeğin, devletin kadınlara olan borcunun ödenmesine de bir yerden başlamak anlamına gelecektir.

EV İÇİ EMEĞİN DEĞERİNİN TANINMASI AMACIYLA 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3. Maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

“32. Hane içi ücretsiz çalışan: Hane içerisindeki ücretlendirilmemiş aile içi iş yükünün sorumluluğunu üstlenerek; ev ve aile ilişkileri ile evin yönetimi ve düzenlenmesi mesleğini sürekli olarak yapan kişidir.”

MADDE 2- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4. Maddesinin 3. fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birinci fıkranın (b) bendi gereği sigortalı sayılanlara ilişkin hükümler; 10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jokey ve antrenörler, bu Kanun kapsamında sigortalı sayılmayı gerektirecek bir çalışması bulunmayan ve sosyal güvenlik primleri Hazinesinin Sosyal Güvenlik Kurumlarına aktaracağı yardımlar tertibinden karşılanan hane içi ücretsiz çalışanlar hakkında da uygulanır. Hane içi ücretsiz çalışanlara ilişkin giderler ayrıca genel bütçeden karşılanır.”

MADDE 3- 5510 Sayılı Kanun’un 7 inci Maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki paragraf eklenmiştir.

“Hane içi ücretsiz çalışanlar için başvurdukları tarihi takip eden aybaşından itibaren,”

MADDE 4- 5510 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

“12) Hane içi ücretsiz çalışanlar için bu niteliklerini kayb ettikleri ay sonundan,”

MADDE 5- 5510 sayılı Kanununun 60 ıncı maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi ise tescil işlemleri taraflardan herhangi birinin tercihi yönünde yapılır.”

MADDE 6- Bu Kanun yayımını takip eden aybaşıında yürürlüğe girer.

MADDE 7- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda değişiklik yapılması hakkında Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Garı PAYLAN
Diyarbakır Milletvekili

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

Erol KATIRCIÖĐLU
İstanbul Milletvekili

Necdet İPEKYÜZ
Batman Milletvekili

GEREKÇE

Enflasyonda son 19 yılın rekorunun kırılması ile hayat pahalılığının arttığı ve alım gücünün düştüğü Türkiye’de yüksek döviz kurları ve yüksek işsizlik yoksullaşma düzeyini tarihte görülmedik seviyelere çıkarmıştır. Covid-19 pandemisi yoksulluğu arttırmaya devam ederken yaşanan bu toplumsal yoksulluktan en fazla kadınların etkilendiği yapılan çalışmalarla ortaya konmaktadır. Nitekim Birleşmiş Milletler Kadın Birimi ve yine Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı devletlerin aldığı tedbirleri toplumsal cinsiyet çerçevesinden analiz eden ve 2020 Eylül ayı sonlarına doğru açıklanan Covid-19 Küresel Toplumsal Cinsiyet Müdahalesi İzleme Aracı verilerinde dünya devletlerinin çoğunun kadınları ve kız çocuklarını Covid-19 krizinin neden olduğu ekonomik ve sosyal etkilerden korumak için yeterince tedbir almadığı ve Covid-19 müdahalelerinde toplumsal cinsiyete duyarlı hiçbir tedbire yer vermediği belirtilmiştir. Türkiye’de kadınların yoksulluğunun bir tezahürü ise pandemi sürecinde artan işsizlik ve gelir düşüşleri sebebiyle kadınların, kız çocuklarının ve trans bireylerin alım güçlerinin yetmemesi nedeniyle regl oldukları zaman kullanmaları gereken hijyenik ürünlere erişememeleri olan regl yoksulluğudur. Nitekim, Derin Yoksulluk Ağı’nın Kovid-19 döneminde derin yoksulluk deneyimleyen aileler ile gerçekleştirdiği araştırmada hanelerin yüzde 82’sinin dışarıdan bir yardım olmadığı müddetçe hijyenik pede asla erişimlerinin olmadığına ilişkin açıklamaları bulunmaktadır. Vergi ve gelen zamlarla birlikte ped alamayacak duruma geldiklerini belirten kadınlar, tamamen ücretsiz ve ulaşılabilir olması gerektiği üzerinden sanal medyada paylaşımlarda bulunmakta, Kadın örgütleri, "Ped lüks değil, ihtiyaçtır", "Bu zam kadınların temel ihtiyaçlarına ve sağlık hakkına bir saldırıdır" sözleriyle tepkilerini dile getirmektelerdir.

En çok mevsimlik tarım işçileri, mülteciler, büyük kentlerin yoksul kesimlerinde yaşayan kadınlar ve kız çocukları, cinsiyet kimliğinden dolayı çeşitli ayrımcılıklara maruz kalan ve regl olmaya devam eden trans bireyler ile cezaevlerinde bulunan kadın mahpusların, kız çocuklarının ve yine trans bireylerin regl yoksulluğu ile mücadele etmek zorunda kaldıkları bilinmektedir.

Dünya ülkelerinde yapılan uygulamalara baktığımız zaman İskoçya'nın 2018 yılında okullarda ve üniversitelerde ücretsiz hijyenik ürünler sağlayan, daha sonrasında ise hijyen ürünlerini ücretsiz hale getiren dünyada ilk ülke olduğu görülmektedir. Avustralya merkezli uluslararası eğitim ve savunuculuk örgütü Global Citizen'de dünyada 11 ülkede ped ve tamponun ücretsiz olduğunu açıklamıştır.

Türkiye'de ise Hijyenik bir ped firmasının 2020 yılında özel bir araştırma şirketi ile Türkiye genelinde ortaokul ve lise öğretmenleriyle gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre; her 10 kız öğrenciden birisinin, ailesinin ekonomik durumları nedeniyle hijyenik pede ulaşamadıkları ve bu yüzden okula devam edemedikleri, hijyenik pede ulaşamadıkları için hijyenik olmayan alternatiflere yönelen kız öğrencilerinin, özgüven düşüklüğü nedeniyle okullarının yanı sıra arkadaşlarından ve sosyal çevrelerinden uzak kaldıkları tespitinde bulunmuştur.

Yine konu hakkında "Konuşmamız Gerek Girişimi"nin yürütücüleri Türkiye'de özellikle sosyo ekonomik bakımdan dezavantajlı olan tarım işçileri, mülteciler gibi grupların çoğu için hijyenik ped gibi menstrual ürünlerin lüks ve erişilemez olduğu, bu ürünlere erişemeyen pek çok kadın ve kız çocuğunun paçavralar, gazete parçaları, hatta yapraklar kullanarak regl dönemlerini atlatmak zorunda kaldıkları ve bu nedenle de enfeksiyonlar ve ciddi sağlık sorunları yaşadıkları açıklamaları basında yer almıştır.

Temel ihtiyaçlar arasında ele alınması ve sağlık hakkı kapsamında ücretsiz sunulması gereken kadın hijyen ürünleri arasında sayılan ped ve tampona ulaşmada ciddi sorunlar yaşayan kadınların üreme konusunda sağlık sorunları yaşadığı da bir gerçek olarak durmaktadır.

Anayasa'da belirtilen temel haklar ve ödevler bölümünde de sağlık hakkı gibi birçok hak koruma altına alınmış, ikinci kuşak haklar arasında sayılan sağlık hakkı pozitif statüde bir hak olarak belirlenmiştir.

Yüksek enflasyon, yüksek işsizlik, alım gücünü düşürürken Covid-19 pandemisinin de özellikle ülkemizde dezavantajlı gruplarda yarattığı eşitsizlikler göz önüne alındığında kadın yoksulluğunun derinleşmesinin daha da artacağını ne yazık ki yadsınamaz bir gerçek olduğu ortadadır.

Özetle bu kapsamda sosyal devlet ilkesi ve sağlık hakkının korunması amacıyla hijyenik ped ve tampon gibi ürünlere özellikle okullarda, yurtlarda, sığınmacı kamplarında, tarım işçilerinin barınma alanlarında ve cezaevlerinde bulunan kadınların, kız çocuklarının, regl olmaya devam

eden trans bireyler ve mülteci/göçmen/sığınmacılar gibi dezavantajlı olan gurupların ihtiyaçlarını karşılayacak bir düzenleme yapılarak birçok ülkede olduğu gibi bu ürünlerin ücretsiz erişimlerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Teklif ile, hijyenik ped ve tampon gibi ürünlere özellikle okullarda, yurtlarda, sığınmacı kamplarında, tarım işçilerinin barınma alanlarında ve cezaevlerinde bulunan kadınların, kız çocuklarının, regl olmaya devam eden trans bireyler ve mülteci/göçmen/sığınmacılar gibi dezavantajlı olan gurupların ihtiyaçlarını karşılayacak bir düzenleme yapılarak dünyada birçok ülkede olduğu gibi bu ürünlerin ücretsiz erişimlerinin sağlanması amaçlanmaktadır.

MADDE 2-Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

SAĞLIK HİZMETLERİ TEMEL KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE I- 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununa aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

EK MADDE 18- Anayasa'nın Kanun önünde eşitlik ilkesi 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince ve sosyal devlet ilkesi ve sağlık hakkının korunması amacıyla hijyenik ped ve tampon gibi ürünlere;

Sosyo-ekonomik bakımdan dezavantajlı olan tarım işçileri ve mülteciler arasında,

- 1- Okullarda, yurtlarda, sığınmacı kamplarında ve cezaevlerinde bulunan kadınlara, kız çocuklarına ve regl olmaya devam eden trans bireylere menstrüasyon dönemine yönelik hijyenik ürünler ücretsiz olarak sağlanır. Bu amaçla her yıl Sağlık Bakanlığı bütçesinden gerekli miktarda ödenek ayrılır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun ile 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

Erol KATIRCIOĞLU
İstanbul Milletvekili

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ
İzmir Milletvekili

Necdet İPEKYÜZ
Batman Milletvekili

Garı PAYLAN
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de kadına yönelik şiddet en önemli insan hakkı ihlallerinden ve ayrımcılıklarından biri olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Nitekim, bireyi korumakla yükümlü hukuk devletinin işletilmediği, güvenliğin ve adaletin sağlanamadığı, iktidarın kadın düşmanı politikaları ve LGBT+’lar aleyhine cinsiyetçi bakış açısının bir sonucu olarak kadın kırımına dönüşen kadın cinayetleri ve sistematik erkek devlet şiddeti nedeniyle Türkiye kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri ile OECD ülkeleri içinde birinci ve 2020 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi’nde ise 156 ülke arasından 133. sıradaki yerini korumaya devam etmektedir.

Koruma ve uzaklaştırma kararı alırdabilmiş az sayıdaki kadınlar dahi korunamadıkları için evde, sokakta, iş yerinde şiddete uğramakta ve/veya öldürülmektedirler. Kadını, ev içine hapseden, çalışma hayatından uzak tutan, erkeğe bağımlı kılan, toplumsal hayatın içinde etkin ve yetkin yer almasını istemeyen devletin, söylem ve politikaları hem toplumda hem de ailede karşılık bulmakta ve şiddeti süreklileştirmektedir.

Kadına yönelik şiddetin arttığı bir dönemde tek bir erkeğin kararıyla kadınların, LGBT+ ların yaşam güvencesi ve eşit haklara erişiminin teminatı olan İstanbul Sözleşmesi’nden çıkma kararı erkeklerin cesaretlenmesine yol açmıştır. Kadınların, LGBTİ+lar ve kadın hareketinin tüm uyarı ve taleplerine rağmen kadına yönelik şiddeti önlemek için bütünlüklü bir acil eylem planı açıklanmadığı gibi şiddetle mücadelede sorumlu kamu kurumlarının pek çok uygulamasında covid-19 salgını bahane edilerek kanun ve yönetmelikler açıkça ihlal edilmiştir. CEDAW ve 6284

sayılı Kanun gibi taraf olunan uluslararası sözleşme ve yasa etkin ve adil işletilmemiş, koruma hükümleri dahi salgın sürecinde sınırlandırılmış, sığınma evlerinin sayıları azaltılarak ve kalma süreleri belli zamanda tutularak kadınların korunmasız bırakılması sağlanmıştır.

Avrupa Konseyi'nin standartlarına göre, sığınaklarda her 10.000 kişi için kalacak bir yer olması ve her 50.000 kadın için bir dayanışma merkezi açılması gerektiği belirtilirken, Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin a bendine göre ise de büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için sığınak açmakla yükümlü olduğu yer almaktadır. Buna karşın Türkiye'de, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, belediyeler ve sivil toplum örgütlerine ait toplam sığınak sayısını 149, kapasitesinin ise 3 bin 624 olarak açıklamıştır.

Öte yandan, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Erkek Şiddetiyle Mücadelede Koordinasyona İlişkin İzleme Raporu'nu yayımladı. 1 Ocak 2021-31 Ağustos 2021 dönemini kapsayan raporunda; ŞÖNİM'lere başvuruda bulunan kadınların en sık karşılaştıkları sorunların eksik ya da yanlış bilgilendirilme olduğu bu nedenle kadınların , adli yardım, ücretsiz avukat tahsisi, elektronik kelepçe, gizlilik kararının uygulanması, sağlık hizmetine erişim gibi haklardan yararlanamadıkları, bu durumun nedeninin ise kadınların paylaşımlarının eksik dinlenmesi ya da çalışanların konuya ilişkin yeterli donanıma sahip olmaması olarak açıklanmış, şiddet gören kadınların sığınağa kabul sırasında çalışanların caydırıcı ya da yargılayıcı tavırlarına maruz kalabildikleri, sığınaklarda kaldıkları süre boyunca meslek elemanlarıyla çok kısıtlı bir biçimde karşılaştıkları ve düzenli psiko-sosyal destek alamadıkları belirtilmiştir.

Özetle, Diyanetin İşleri Başkanlığı'nın bütçesi artarken, kadına yönelik şiddeti önlemekle ve kadınları korumakla sorumlu kurumların bütçeleri azaltılmakta, kadınları şiddete karşı koruyacak, şiddeti önleyecek mekanizmalar ortadan kaldırılmaktadır.

Şiddetin önüne geçmek, kadınların, LGBT+'ların yaşam hakkını güvence altına almak devletin sorumluluğundadır. Kadın Sığınma Evleri, erkek şiddetine maruz kalan kadınların çocuklarıyla birlikte kalabilecekleri, şiddetten uzak ve bağımsız bir yaşam kurmak için ihtiyaç duydukları destekleri alabilecekleri yerlerdir.

Bu bağlamda vermiş olduğumuz kanun teklifimiz ile; kapatılan Kadın Konuk Evlerinin tekrar açılması, sayısının ve özellikle alanında uzman personel de dahil olmak üzere çalışan sayısının artırılması ile şiddete maruz kalan kadınların, LGBTİ+ların korunması amaçlanmaktadır.

5302 SAYILI İL ÖZEL İDARESİ KANUNU, 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU VE 6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE

DAİR KANUNUN İLE 633 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı maddesinin (a) bendinde yer alan “çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları” ibaresi “yeterli sayı ve kapasitede çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları ve kadın konuk evleri” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14’üncü maddesinin (a) bendinin son cümlesine “belediyeler,” ibaresinden sonra gelmek üzere “yeterli sayı ve kapasitede” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 3- 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 2 nci maddesinin (f) bendine “yürüten” ibaresinden sonra gelmek üzere “yeterli sayı ve kapasitede” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 4- 03.06.2011 tarihli ve 633 Sayılı Sosyal Hizmetler Alanında Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“Şiddet mağdurları ve Devlet katkısı

EK MADDE 27/ A –

(1) 8/3/2012 tarihli ve 6284 Sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamına girenler lehine bu kanun kapsamındaki devlet katkısı ilgisine göre İl Özel İdarelerine veya Büyükşehir Belediyelerine ödenir. Azami tutarı üç katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

(2) Devlet katkısı, Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten defaten karşılanır ve hak sahibi kurum ve kuruluşlara hesabın bulunduğu banka aracılığıyla ödenir. Amacı dışında kullanıldığı tespit edilen Devlet katkısının ödendiği tarihten tahsil edildiği tarihe kadar geçen süreye kanuni gecikme zammı oranında hesaplanacak faiz ile birlikte 1 ay içinde ödenmesi gerektiği Bakanlık tarafından bir yazı ile ilgili kurum ve kuruluşa bildirilir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde bu alacaklar, vergi dairesince anılan Kanun hükümlerine göre, ilgili kurum ve kuruluşlardan talep ve tahsil edilir.”

MADDE 5- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.